

К.філос.н. Г.А. Мєренков, М.М. Іванчук

Український гуманітарний інститут

Проблема інтерпретації та вирішення моральних питань у житті людини з використанням христоцентричного підходу

З того моменту, коли Христос і Його учні були на нашій землі та проповідували своє вчення, пройшло вже понад дві тисячі років. За цей період, як сама Церква, так і її структура сильно змінилася. Утворилось багато течій та деномінацій у межах однієї християнської релігії. Існує три основних течії християнства: католицизм, православ'я та протестантизм, який має в собі ще багато різних розгалужень. Кожна з цих течій вважає, що саме вона є спадкоємицею апостольського християнства, тієї істинної церкви, яку заснував Сам Ісус Христос, коли був на нашій землі. Тому вони намагаються обґрунтувати, що їхнє віровчення, їхня інтерпретація, тлумачення, або, іншими словами, герменевтика, є спадкоємицею саме того первинного істинного вчення, яке було в новозавітний період. Члени Церкви адвентистів сьомого дня так само вірять, що їхня церква є спадкоємицею того біблійного християнства, яке заснував Ісус і продовжили апостоли. Що саме вони згідно з Біблією є тим вірним остатком, який не відступив від Живого Слова, а слідує за ним та поширює його, як світло у темряві. При цьому адвентисти цінують та поважають християн інших конфесій, але особливо шанують протестантських реформаторів, підкреслюючи значення їхнього теологічного надбання. І сьогодні слід розібратись, чи є погляд адвентистів на Писання подібним до погляду Ісуса та апостолів, чи це винятково власний ні на що не схожий погляд, притаманний лише представникам цієї конфесії. Чи дійсно є підстава вважати принципи герменевтики, якими керуються адвентисти, тотожними тим, якими керувались апостоли? Щоб в цьому розібратись, необхідно проаналізувати герменевтику новозавітну та адвентистську й зробити порівняння.

Аналіз літературних джерел: Дослідженням та порівнянням новозавітної та адвентистської герме-

невтики займалися чимало видатних богословів. До прикладу, професор богослов'я Стенлі Портер писав про адвентистську герменевтику, що це не просто тлумачення Біблії, а це спосіб життя, і вона, за його словами, ґрунтується на тому, що Бог продовжує говорити до Свого народу через Своє Слово. Також відомий пастор і біблеїст Вільям Садлер підкреслює важливість адвентистської герменевтики і пише, що вона допомагає нам зрозуміти Біблію як цілісний текст, який веде нас до Ісуса Христа.

Щодо новозавітної і взагалі біблійної герменевтики, то Аврелій Августин писав про тлумачення Біблії, і говорив, що Слово Боже повинно тлумачитися з щирою вірою в Христа, що потрібно приймати Старий Завіт так само актуальним, як і Новий, бо вони разом свідчать про Сина Божого, і шукати розуміння того, що написано, не покладаючись на своє враження, а використовувати принцип повного контексту. Реформатор Мартін Лютер вважав Слово Боже христоцентричним. На противагу переконанням, що нав'язані тоді були католицькою церквою про важкість розуміння Біблії для простого народу, Лютер вірив у чіткість її тлумачення, відкритість тому, хто читає з натхненням Святого Духа [1]. Він говорив, що для правильного підходу до тлумачення Біблії потрібно користуватися принципом *sola scriptura*, що тільки Писання є єдиним авторитетом у питаннях правильного герменевтичного підходу до розуміння Слова Божого і тільки завдяки молитві і ретельному дослідженні Біблії ми можемо прийти до правильних висновків.

Новозавітна герменевтика

Герменевтика Христа. Отже, спершу почнемо з новозавітної герменевтики. Тому спершу нам необхідно розібратись, як Христос, Син Божий розумів та трактував Слово Боже.

Ні для кого не секрет, що Ісус і апостоли належали до іудейської традиції, а Тора (Закон) була їхнім Святим Письмом. Ісус називає юдейські Писання «Законом і Пророками» (Матвія 5:17, 7:12; 22:40). У часи Ісуса деякі євреї визнавали лише Закон (П'ятикнижжя Мойсееве) як богонатхненний, тоді як фарисеї вважали книги пророків також авторитетними [2]. В Луки 24:44 Ісус пояснює пророцтва про Себе, посиляючись на «Закон Мойсєїв і Пророки і Псалми».

Навряд чи варто дискутувати про те, чи вважали Ісус і апостоли Тору авторитетною, адже по-перше, Ісус послідовно розглядав історичні оповідання Старого Завіту, як достовірний літопис подій. Ісус неодноразово говорив про Ноя, Авраама, Содом і Гоморру, Ісака та Якова, Мойсея, Авеля та про історію із мідним змієм та манною у пустелі і багато інших, як про реальні події, в достовірність яких Він вірив.

По-друге, Ісус часто вибирав для обґрунтування Свого вчення ті події, які більшість сучасних критиків вважають нереальними. Наприклад, всесвітній потоп (Матв. 24:37-39; Лук. 17:26-27) та історія Содому і Гоморри (Матв. 10:15; 11:23-24), яку Христос взяв для того, щоб описати стан світу перед Його другим приходом. І особливо цікавою є розповідь про Йону в Матвія 12:39-41 та Лук. 11:29-32, яку Ісус використав для того, щоб дати обітницю Свого воскресіння.

По-третє, Христос наполегливо звертався до Старозавітних Писань як до вищої інстанції під час суперечок із книжниками і фарисеями. Він засуджував їх не за те, що вони надто довіряли Писанню, а за те, що вони своєю рабинською казуїстикою заплутували ясне й достовірне вчення, що викладалося в ньому.

Четверте, Ісус звертав увагу слухачів на те, що Він прийшов не спростовувати записане у Святому Письмі, а виконати: «...Не подумайте, ніби Я руйнувати Закон чи Пророків прийшов, Я не руйнувати прийшов, але виконати. Поправді ж кажу вам: доки небо й земля не минеться, ані йота єдина, ані жаден значок із Закону не минеться, аж поки не збудеться все» (Матв. 5:17-20), і що Слово Боже не зруйнувати: «Коли тих Він богами назвав, що до них слово Боже було, а Писання не може порушене бути» (Івана 10:35). Також Ісус використовував Писання для відбиття кожної спокуси сатани. Цікаво, що як Ісус, так і сатана визнавали Писання як аргумент, проти якого немає іншого аргументу.

Тобто ми можемо зрозуміти з цього, що книги Старого Завіту, які на той момент для сучасників Ісус та для Нього складали Писання, були для Христа достовірним джерелом та містили реальні події, які Він використовував у Своему вченні та у дебатах з рабинами.

А тому, якщо ми поглянемо на те, як Христос використовував Писання, ми можемо прийти до висновку, що коли Ісус робив посилання на історичний факт, Він виходив зі звичайного, а не алегоричного значення тексту. У Нього не було тенденції розділяти духовну істину на рівні: поверхневий рівень,

що ґрунтується на буквальному значенні тексту, і глибша істина, витягнута з містичних глибин. Також Ісус завжди уникав того методу тлумачення, яким користувалися рабини, нібито тлумачачи його, але на ділі замінюючи своїми переказами. Коли Ісус прямо відкидав фарисейські доповнення і викривлення Старого Завіту, народ, що Його слухав, був здивований стилем повчання, Що Ісус казав як той, що має владу та особисті переконання — «народ дивувався вченню Його, бо вчив їх, як той, хто має владу, а не як книжники і фарисеї» (Матвія 7:28-29).

Генрі Верклер дає також цікавий приклад герменевтичного прийому, який застосовувався в часи Ісуса, зазначаючи, що загальновідомі давньоєврейські або арамейські ідіоми прямо не перекладаються на нашу мову. Зокрема, у Матвія 27:9-10 тридцять срібняків фігурують як виконання пророцтва, наведене авторство якого виглядає ніби помилковим (хоча ці слова й не є словами самого Ісуса, а коментарем євангеліста). Верклер вважає, що вищезазначена цитата — це поєднання різних уривків Єремії 32:6-9 та Захарії 11:12, 13. Згадування одного автора цитати без посилання на другого автора в сучасному світі як мінімум не етично, але в часи Ісуса цей герменевтичний прийом вважався загально прийнятною формою спілкування із слухачами. Було прийнято поєднувати два або більше пророкувань, які позначалися ім'ям найвидатнішого пророка цієї групи, наприклад, ім'ям Єремії. Тож, перш ніж віднести щось до герменевтичної помилки, потрібно це розглянути також і в історичному контексті — можливо це є зручний у певному випадку прийом з герменевтики [1].

Слід сказати, що наведений приклад дав привід деяким авторам, що належать до православної гілки християнства, закидати протестантам, що в Євангеліях не може бути «все зрозуміло», з очевидним натяком на те, що без певної інтерпретації не обійтись і що незрозуміле може проявити церковна традиція [3]. Справді, в церковній традиції були тлумачення цього уривку як поєднання двох пророцтв в одне, серед інших такий варіант припускав, зокрема, Аврелій Августин, але без згадки про герменевтичний прийом, відомий у часи Ісуса, тобто, без апелювання саме до історичного контексту [4].

Герменевтика апостолів. Як апостоли тлумачили Писання? Олів Хемінгс у своїй статті пише: «В першому столітті основна традиційна інтерпретація “Месії” була переважно політичною. Христос, як вони уявляли, походив з роду Давида, відновить Давидове царство і таким чином виконає Авраамів завіт, який залишається невиконаним доти, доки обіцяна земля окупована іноземними силами».

Далі Олів Хемінгс пояснює, наскільки радикально іншою була інтерпретація Месії ранньою церквою. Для перших християн «Месія — це не релігійна чи політична подія, а прихід Духа. Месія перемагає не через соціальну, політичну чи церковну владу, а через безсилля хреста».

Як ми бачимо в Новому Завіті, особливо в Посланнях Павла, кожну проблему, з якою стикається Церква, вона вирішує не за допомогою закон-

ництва чи буквализму Писання. Вона використовує формулу “в Месії” (“у Христі”). Це означає, що коли Дух наповнює спільноту, ця спільнота прагне лише того, що є справедливим і життєствердним» [2].

Іншими словами, він повідомляє нам, що апостоли вірили і тлумачили Писання, приводячи все до Христа. Їхня проповідь, їхнє вчення були христотцентричними. І як підмітив Роджер Ніколь: «вони зверталися до Писання в суперечках, вони зверталися до Писання, коли потрібно було знайти відповідь на питання, чи то серйозне, чи то каверзне; вони зверталися до Писання; під час викладення свого вчення, навіть якщо інші й готові були задовольнятися їхньою власною думкою; вони зверталися до Писання, щоб визначити мету деяких своїх дій чи проникнути в задум Бога щодо подій сучасності; і вони зверталися до Писання в своїх молитвах...» І якщо ми подивимось, через що саме в Писанні в них найчастіше виникали дискусії чи суперечки, так це через те, що вони проповідували Ісуса Христа як Господа і Спасителя, і тому для правильного витлумачення їхнього віровчення їм необхідна була біблійна підстава, а тому вони шукали в Писанні місця, які б вказували на Божественність Христа і на Його мученицьку смерть, а не прихід як завойовника, який повинен був позбавити їх від римської окупації.

Також, повертаючись до цитати Роджера, ми можемо сказати, що для апостолів Писання було авторитетним джерелом. Вони вірили, що це Божественне відкриття, яке було спотворене у тлумаченнях рабинів, що відкинули Ісуса, і яке необхідно звільнити від викривлених людських вчень.

Тобто, якщо зробити коротенькі висновки всього вище сказаного ми можемо сказати, що: по-перше, як апостоли, так і Христос приймали Писання, тобто Старий Завіт, як достовірне джерело, а не збірку легенд.

По-друге, вони спиралися на Писання в питаннях, як потрібно жити людині, та у віровченні.

По-третє, Христос говорив: «Дослідіть но Писання, бо ви думаєте, що в них маєте вічне життя, вони ж свідчать про Мене!» (Івана 5:39). Навіть з альтернативним перекладом, де заклик замінено на констатацію («досліджуєте Писання»), цей уривок наголошує, що Писання необхідне для того, щоб познайомитись з Христом, і Писання свідчить саме про Нього. Цікаво, що апостоли після дня П'ятидесятниці свідчили, вірили і основувались на тому, що Христос є метою Закону, метою Писання [1].

Адвентистська герменевтика. А тепер давайте розглянемо базові принципи адвентистської герменевтики, яка є, безумовно, частиною герменевтики протестантської, і співпадає з нею в основних принципах, хоча й має певні власні особливості. Адже й серед інших протестантських течій існують деякі герменевтичні розбіжності, як-от розуміння характеру відносин Бога з людством як переривчастого (диспенсационалізм) або безперервного (ковенантний підхід) тощо.

Так, для протестантів з часів Лютера фундаментальним принципом тлумачення Біблії є *sola scriptura*, тобто «Тільки Біблія». Принцип *sola scriptura* вказує на достатність Писання. Біблія є єдиним безпомилковим дороговказом до істини; тільки вона може дати людині необхідну для спасіння мудрість.

Тож будь-які приклади труднощів у біблійному тексті для протестантів є не вказівкою на хибність їхньої герменевтики, заснованої на принципі *sola scriptura*, а лише підтвердженням необхідності поглиблених герменевтичних досліджень. Те, що християнська церковна традиція загалом має багато прикладів якісної герменевтики, тим більше підкреслює необхідність якісно підходити до тлумачення Писання сьогодні, адже зрозуміло, що традиція містить як якісні, так і хибні тлумачення. Принцип *sola scriptura* хоча й не наділяє автоматично розум протестантського тлумача непомильністю, однак забезпечує від сліпого слідування авторитетам традиції, яка часто може бути перешкодою на шляху до правильного розуміння. Як підкреслює Квабена Донкор, помічник директора Інституту біблійних досліджень Церкви АСД, для реформаторів суть використання принципу *sola scriptura* полягала в тому, що «це був, перш за все, герменевтичний принцип авторитету» [5].

Другий фундаментальний принцип тлумачення Біблії — цілісність Писання (*tota scriptura*). На переконання адвентистів, недостатньо затвердити істину про верховенство Писання. Люди, які, подібно до Мартіна Лютера, висували принцип *sola scriptura*, але не приймали Писання в його цілісності, закінчували тим, що виробляли «канон у каноні». Так, Лютер недооцінював Послання Якова (називав його солом'яним посланням) і з презирством ставився до інших частин Писання (які, на його думку, представляли шлях закону, а не Євангелія). Як пояснює Квабена Донкор, «оскільки Лютер наголосив на матеріальному принципі авторитету Писання, адвентисти поспішили додати до формулювання *sola scriptura* принцип *tota scriptura* (все Писання). Ідея полягає в тому, щоб випередити лютерівський підхід “канон у каноні”» [5].

Принципу *tota scriptura* навчає, зокрема, 2 Тим. 3:16,17: «Усе Писання Богом надхнене і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божа людина була досконала, до всякого доброго діла готова». З цього випливає, що все Писання неподільне, воно є нерозривною єдністю. Не можна деякі частини Писання вважати більш важливими, а інші менш важливими або непотрібними, адже всі вони натхненні Богом. Ключовий біблійний уривок, що пояснює Божественну природу Писання у взаємозв'язку з людськими рисами біблійних письменників, знаходиться у 2 Петр. 1:19-21: «І ми маємо слово пророче певніше. І ви добре робите, що на нього вважаєте, як на світильника, що світить у темному місці, аж поки почне розвиднятися і світова зірниця засяє у ваших серцях, бо ви знаєте перше про те, що жодне пророцтво в Писанні від власного вияснення не залежить. Бо пророцтва

ніколи не було з волі людської, а звідси його святі Божі мужі, проваджені Духом Святим».

Третім загальним фундаментальним принципом тлумачення Біблії є так звана гармонія Писання. Інакше цей принцип ще визначається як аналогія Писання (*analogia scripturae*). Оскільки все Писання натхненне одним і тим самим Духом і все воно є Словом Божим, існує фундаментальна єдність і гармонія між його різними частинами. Автори Нового Завіту вважають різні частини Старого Завіту такими, що перебувають у гармонії та мають рівний Божественний авторитет. Таким чином, автори Нового Завіту можуть обґрунтовувати свою точку зору, цитуючи кілька джерел зі Старого Завіту як такі, що мають рівну і гармонійну вагу та авторитет.

Зокрема, на переконання адвентистів, якби Лютер помітив гармонію між посланнями Павла та посланням Якова у питанні спасіння, йому б не довелося обирати між ними як між конкуруючими частинами Писання. Адже суперечливими ці послання виглядають лише через використану мову, термінологію, як би ми сьогодні сказали, а не в самій думці, яка і у Якова, і у Павла є по суті єдиною, тільки з наголосом на різних аспектах. Завдання герменевта — побачити божественну єдність, приховану за людською мовою біблійних авторів.

Оскільки Біблія зрештою є продуктом не людського розуму, а Божественного розуму, що відкрився за допомогою Духа (див. 1 Кор. 2:12, 13), її первісне значення і сучасне застосування мають на увазі помисли Бога, які, на думку Павла, можуть бути правильно зрозумілі тільки за допомогою Божого Духа.

Останнім з основних принципів є христосентричність. Досліджуючи Писання, необхідно тлумачити його з метою відкрити Христа, а не з метою виправдати або пояснити наші егоїстичні бажання. Писання — це той інструмент, який допомагає нам глибше зрозуміти й пізнати Христа.

Слід сказати, що протягом історії християнства різні автори неодноразово проголошували правильні герменевтичні принципи, проте не завжди самі їх дотримувались у повноті. Так, Генрі Верклер вказує, що для сучасних консервативних християн прийнятними є більшість з принципів, запропонованих Аврелієм Августиним, однак сам Августин дотримувався їх лише незначною мірою, надаючи перевагу алегоричним тлумаченням [1].

Подібно до цього адвентисти розділяють основні герменевтичні принципи, випрацювані завдяки Реформації і притаманні загалом протестантизму, однак в деяких аспектах вважають, що існує необхідність більш послідовного їх дотримання. Тому адвентистська герменевтика має також і свої особливості, що відрізняють її від інших протестантських течій. Так, на відміну від розуміння Лютером закону як пов'язаного з гнівом і покаранням, а благодаті як пов'язаної з любов'ю і милістю Бога, адвентисти не роблять такого протиставлення. Адже в їхньому розумінні моральний закон Бога є відображенням Його характеру саме як люблячого Бога, тобто, нема підстав вважати, що коли Бог гнівається, Він перестає любити, а коли Він любить, то не може покарати гріх і перестає бути справедливим. Крім того, закон — це не обов'язково про покарання, це також і про те, яким є образ Божий, що повинен бути відновлений в людині, яка спасається вірою завдяки благодаті. І закон, і благодать таким чином отримують позитивне розуміння у світлі христосентричності. Ці аспекти адвентистської герменевтики часто виявляються в дискусіях з іншими протестантами, зокрема, євангельського спрямування.

Висновок. Підсумовуючи, ми можемо зрозуміти, що як новозавітна, так і адвентистська герменевтика мають подібність, адже перш за все вони ставлять Писання на перший план. І адвентистські, і новозавітні герменевти сприймали Писання не як збірку міфів чи алегорій, а як історично правдиве і богонатхненне джерело, яке містить все, що необхідно для спасіння людини, а отже, не потребує додаткового авторитету людської традиції для вірного розуміння. Різні частини Писання перебувають у гармонії між собою, тому метою тлумачення є пояснити істину, знайти відповіді на складні питання або суперечки. Христос і Апостоли за допомогою Писання (на той момент Старого Завіту) намагалися розвіяти хибні уявлення, нав'язані рабинськими традиціями. Водночас потреба у Писанні не зводиться до полеміки з хибними уявленнями, адже набагато важливіше увійти у взаємини з Богом, що відкрився людям заради їхнього спасіння. І адвентистська герменевтика також ставить за мету відкриття істинної віри, яка була дана в Божому Слові. Керуючись тим, як апостоли в центр свого вчення ставили Христа, адвентисти також проголошують христосентричність одним із своїх основних герменевтичних принципів.

Список використаної літератури:

1. Virkler H. A. Hermeneutics: principles and processes of Biblical interpretation / Henry A. Virkler, Karelynn Gerber Ayayo. — 2nd ed.
2. Hemmings O. J. Jesus and the Apostles' view of Scriptures [Електронний ресурс] / Olive J. Hemmings // Spectrum. — 2022. — Режим доступу до ресурсу: https://spectrummagazine.org/sabbath-school/2020/jesus-and-apostles-view-scriptures#_ednref7
3. Кураев А. Протестантам о православии [Електронний ресурс] / Андрей Кураев // Ставроп. — Режим доступу до ресурсу: https://stavroskrest.ru/sites/default/files/files/pdf/kuraev_protestantam_o_pravoslavii.pdf
4. Augustine. The Harmony of the Gospels. Book III, Chapter 7 [Електронний ресурс] / Augustine // New Advent. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.newadvent.org/fathers/1602307.htm>
5. Donkor K. Contemporary Responses to Sola Scriptura: Implications for Adventist Theology / Kwabena Donkor // Seventh-day Adventist Church The Biblical Research Institute. — Режим доступу до ресурсу: https://www.adventistbiblicalresearch.org/wp-content/uploads/Contemporary_Responses_to_Sola_Scriptura_0.pdf

Проблема інтерпретації та вирішення моральних питань у житті людини з використанням христоцентричного підходу

К.філос.н. Г.А. Меренков, М.М. Іванчук

Український гуманітарний інститут

Метою цього дослідження є визначити, чи співпадає погляд адвентистів на Писання з поглядом Ісуса та апостолів, чи представляє він унікальну перспективу, що належить лише цій деномінації. Це дослідження прагне з'ясувати, чи справді герменевтичні принципи, якими керуються адвентисти, є тотожними тим, якими керувалися апостоли. Для цього проводиться порівняльний аналіз новозавітної та адвентистської герменевтики. На завершення можна сказати, що новозавітна та адвентистська герменевтика мають подібності, головним чином у акценті на центральності Писання. Обидва підходи розглядають Біблію не як збірку міфів чи алегорій, а як історично точне і божественно натхненне джерело, необхідне для спасіння, що не потребує додаткових людських традицій для правильного розуміння. Різні частини Писання гармонізують одна з одною, тому метою тлумачення є пояснити істину і вирішити складні питання чи суперечки. Христос і Апостоли використовували Писання (на той час Старий Завіт) для виправлення помилкових уявлень, нав'язаних рабинськими традиціями. При цьому мета Писання не обмежується лише полемікою з помилковими уявленнями, адже значно важливіше — увійти у взаємини з Богом, який відкрився людям заради їхнього спасіння. Аналогічно, адвентистська герменевтика має на меті виявлення істинної віри, яка була дана у Божому Слові, керуючись христоцентричним підходом як основним принципом інтерпретації, що відображає акцент, який апостоли ставили на Христі. Церква адвентистів сьомого дня вважає, що є правдивою спадкоємицею біблійного християнства, заснованого Ісусом і продовженого апостолами. Адвентисти стверджують, що вони є вірним залишком, який не відступив від Живого Слова, а слідує за ним і поширює його як світло у темряві. Хоча адвентисти поважають і цінують християн інших деномінацій, вони особливо вшановують протестантських реформаторів, підкреслюючи значення їхнього теологічного внеску.

Ключові слова: біблійна герменевтика, новозавітна герменевтика, адвентистська герменевтика, порівняльний аналіз.

The problem of interpreting and resolving moral issues in human life using a christocentric approach

G.A. Merenkov, M.M. Ivanchuk

Ukrainian Institute of Arts and Sciences

This study aims to determine whether the Adventist view of Scripture aligns with that of Jesus and the apostles or if it represents a unique perspective specific to this denomination. It seeks to ascertain whether the hermeneutical principles followed by Adventists are truly consistent with those of the apostles. To address this, a comparative analysis of New Testament and Adventist hermeneutics is conducted. In conclusion, both New Testament and Adventist hermeneutics share similarities, primarily in their emphasis on the centrality of Scripture. Both approaches view the Bible not as a collection of myths or allegories, but as a historically accurate and divinely inspired source essential for salvation, thus requiring no additional human tradition for accurate understanding. The various parts of Scripture harmonize with each other, and the goal of interpretation is to explain the truth and resolve complex issues or disputes. While Christ and the Apostles used Scripture (at that time, the Old Testament) to correct misconceptions imposed by rabbinical traditions, the ultimate purpose of Scripture is not merely polemical but to foster a relationship with God for human salvation. Similarly, Adventist hermeneutics aims to reveal the true faith presented in God's Word, with a Christ-centered approach as a core principle of interpretation, reflecting the focus that the apostles placed on Christ. The Seventh-day Adventist Church believes that it is the rightful heir of the biblical Christianity founded by Jesus and continued by the apostles. Adventists assert that they are the faithful remnant that has not deviated from the Living Word but follows and spreads it as light in darkness. While Adventists respect and value Christians of other denominations, they especially honor Protestant reformers, highlighting the significance of their theological contributions.

Key words: Biblical hermeneutics, New Testament hermeneutics, Adventist hermeneutics, comparative analysis.

Контактна інформація — Меренков Гнат Анатолійович,
кандидат філософських наук, ст. викладач кафедри філософії, теології та історії церкви
Український гуманітарний інститут, вул. Інститутська, 14, Буча, Київська область, 08292

Стаття надійшла до редакції 09.08.2024 р.